

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

Xe KAMER

A R R E S T

**nr. 234.438 van 19 april 2016
in de zaak A. 212.356/X-15.789.**

In zake : Kristof JOOSENS
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaten Peter Flamey en Gregory Verhelst
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Jan Van Rijswijcklaan 16
bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen :

het VLAAMSE GEWEST
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Sven Vernailen
kantoor houdend te 2018 Antwerpen
Mechelsesteenweg 27
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van het beroep

1. Het beroep, ingesteld op 2 mei 2014, strekt tot de nietigverklaring van “het [m]inisterieel [b]esluit van 6 mei 2013 waarbij de machtiging tot onteigening wordt verleend van onroerende goederen gelegen te Ranst en Wommelgem voor de realisatie van fietspaden en de heraanleg van de wegenis [...]”

II. Verloop van de rechtspleging

2. De verwerende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en de verzoekende partij heeft een memorie van wederantwoord ingediend.

Auditeur Wouter De Cock heeft een verslag opgesteld.

De verwerende partij heeft een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend. De verzoekende partij heeft een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 11 maart 2016.

Staatsraad Stephan De Taeye heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Ester Jennen, die *loco* advocaten Peter Flamey en Gregory Verhelst verschijnt voor de verzoekende partij, en advocaat Katrien Vergauwen, die *loco* advocaat Sven Vernailen verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

Auditeur Wouter De Cock heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3.1. In de startnota van april 2006 voor de aanleg van een fietspad langsheen de N116 te Ranst, dat kadert in een zogeheten ‘module 13’-project, wordt onder meer gesteld:

“De aanleiding van deze module 13 zijn de geplande rioleringswerken. Tegelijkertijd zullen ook de fietsvoorzieningen langs de N116 worden heraangelegd en worden de kruispunten die het studiegebied begrenzen, heraangelegd met het oog op een verhoogde verkeersveiligheid. Zowel de aanleg van de fietspaden als de herinrichting van de kruispunten (omwille van de fietsveiligheid) worden in deze module 13 opgenomen, met uitzondering van het kruispunt met de Kastanjelaan, dat in het gevaarlijke puntenprogramma 2006 van TV3V wordt opgenomen.”

3.2. Het project heeft betrekking op de N116, tussen het centrum van Ranst (vanaf het kruispunt met de Gasthuisstraat) en de grens met Wommelgem (kruispunt met de Schawijkstraat). Concreet gaat het om de aanleg van fietspaden langsheen de Kromstraat (N116) en de herinrichting van de kruispunten N116 – Stenen Kruis en de Kromstraat (N116) – Profeetstraat/Lijsterlaan.

3.3. Op 29 mei 2006 verklaart de provinciale Auditcommissie Antwerpen de startnota voorwaardelijk conform.

3.4. Op 16 januari 2009 verklaart de provinciale Auditcommissie Antwerpen de gecombineerde start- en projectnota definitief conform.

3.5. Op 22 augustus 2013 verleent de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar de stedenbouwkundige vergunning voor de rioleringswerken (aanleg collector Ranst-Wommelgem fase 2), die blijkens de startnota de aanleiding vormen om de fietsvoorzieningen te wijzigen. In de aanhef van dat vergunningsbesluit wordt melding gemaakt van een ongunstig advies van het Centrum voor Toegankelijkheid, Dienst Welzijn, departement Welzijn, Economie en Plattelandsbeleid.

3.6. Met de bestreden beslissing van 6 mei 2013 beslist de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken dat een aantal onroerende goederen op het grondgebied van de gemeenten Ranst en Wommelgem onmiddellijk in bezit moeten worden genomen in het algemeen belang voor de realisatie van fietspaden en de heraanleg van de wegenis, en om de op de bijhorende onteigeningsplannen aangeduide onroerende goederen te onteigenen overeenkomstig de bepalingen van de wet van 26 juli 1962 ‘betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemenen nutte’.

3.7. Verzoeker is, ingevolge een authentieke akte verleden op 3 december 2013, eigenaar van een perceel gelegen aan de Kromstraat 51 te

Ranst, kadastraal bekend onder sectie B, nr. 252/M/2. Dit perceel wordt blijkens het bij de bestreden beslissing gevoegde onteigeningsplan onteigend aan de straatzijde voor een oppervlakte van 34 m² (inneming nr. 91).

3.8. Met een brief van 3 maart 2014 wordt de bestreden beslissing aan verzoeker ter kennis gebracht.

IV. Ontvankelijkheid van het beroep

Standpunt van de partijen

4.1. Verzoeker zet in zijn verzoekschrift, wat zijn belang betreft, uiteen dat hij eigenaar is van het onroerend goed, gelegen aan de Kromstraat 51 te Ranst, dat krachtens de bestreden beslissing gedeeltelijk wordt onteigend als de inneming nr. 91. Hij meent dat zijn rechtspositie door de bestreden beslissing rechtstreeks wordt aangetast. Ingevolge de onteigening zal hij immers gedwongen worden om een deel van zijn eigendom af te staan. Ook zal de gedeeltelijke onteigening van zijn eigendom tot een aanzienlijke waardevermindering van zijn woning leiden. Zijn hoedanigheid van eigenaar van een goed waarvoor een onteigeningsmachtiging wordt verleend, volstaat om zijn belang bij het annulatieberoep aan te nemen.

4.2. De verwerende partij werpt in haar memorie van antwoord op dat verzoeker slechts een belang heeft bij de gevorderde nietigverklaring in zoverre de bestreden beslissing zijn perceel betreft.

4.3. Verzoeker repliceert in zijn memorie van wederantwoord dat de onteigening van zijn perceel onlosmakelijk verbonden is met de ganse onteigening, minstens met de onteigening van de omliggende percelen. Hij stelt blijk te geven van een voldoende belang om ook het groter geheel van de onteigening aan te vechten.

Beoordeling

5.1. Verzoeker is enkel eigenaar van het perceel gelegen aan de Kromstraat 51, dat krachtens de bestreden beslissing gedeeltelijk wordt onteigend (inneming nr. 91). Hij heeft enkel belang bij de vernietiging van de bestreden beslissing in zoverre deze de voormelde inneming betreft.

5.2. De exceptie is gegrond.

5.3. Het beroep is enkel ontvankelijk in zoverre dit de inneming nr. 91 betreft.

V. Onderzoek van het derde middel

Standpunt van de partijen

6.1. Verzoeker roept in een derde middel de schending in van artikel 16 van de Grondwet, van artikel 1 van de wet van 26 juli 1962 ‘betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemenen nutte’ (hierna: de wet van 26 juli 1962), van de artikelen 2 en 3 van de motiveringswet, van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, inzonderheid het materiële motiverings-, zorgvuldigheids- en redelijkheidsbeginsel, en voert ook de ontstentenis van de rechtens vereiste feitelijke en juridische grondslag aan.

Hij zet uiteen dat de bestreden beslissing louter poneert dat de heraanleg van de wegenis zo spoedig mogelijk gerealiseerd dient te worden om de problematiek inzake verkeersveiligheid en verkeer te verbeteren. Voor het overige vermeldt de onteigeningsmachtiging geen motieven ter verantwoording van de vermeende onteigeningsnoodzaak en hoogdringendheid om tot de onmiddellijke inbezitname over te gaan. Verzoeker betoogt, met verwijzing naar rechtspraak van de Raad van State, dat de verhoging van de verkeersveiligheid niet hoogdringend is “uit haar aard”. De bestreden beslissing verwijst weliswaar

naar een zogenaamde onveilige verkeerssituatie, maar die heeft betrekking op de N116 die loopt op het grondgebied van de gemeente Ranst en Wommelgem, en het is niet duidelijk of er ook in de Kromstraat sprake is van een onveilige verkeerssituatie. Zodoende wordt niet gemotiveerd waarom in het bijzonder de inname van verzoekers perceel onontbeerlijk zou zijn om de zogenaamde onveilige verkeerssituatie te verhelpen. In de onteigeningsmachtiging wordt op geen enkele wijze gemotiveerd waarom de gewone onteigeningsprocedure niet zou kunnen worden gevolgd.

Bovendien kan ook uit het tijdsverloop worden afgeleid dat er van een werkelijke hoogdringendheid geen sprake is. De onteigeningsmachtiging werd reeds afgeleverd op 6 mei 2013. De stedenbouwkundige vergunning voor de heraanleg van de wegenis werd bekomen op 22 augustus 2013. Sedertdien werd geen verdere maatregel genomen om tot de uitvoering van de heraanleg van de wegenis over te gaan.

6.2. De verwerende partij repliceert in haar memorie van antwoord dat de bestreden beslissing wel degelijk de hoogdringendheid op een afdoende wijze motiveert. Uit het geheel van de motieven blijkt duidelijk dat de onteigening van een strook van verzoekers perceel het mogelijk moet maken om bij hoogdringendheid een vrijliggend fietspad langs de N116 te realiseren, en dit ter bevordering van de verkeersveiligheid van de fietsers. Het administratief dossier bevat dienaangaande voldoende stukken. Zij verwijst in dat verband naar recente ongevallengegevens waaruit moet blijken dat de N116 verkeersonveilig is. Het is voor haar ook duidelijk dat de onteigening van ieder perceel op zich in een globale realisatie kadert en aldus een noodzaak is voor het probleem in zijn geheel. Er dient niet voor ieder perceel afzonderlijk gemotiveerd te worden. De bijgebrachte gegevens met betrekking tot de ongevallen met verkeersslachtoffers uit het recente verleden, volstaan om het hoogdringend karakter aannemelijk te maken. De argumentatie dat uit het tijdsverloop geen hoogdringendheid zou blijken, gaat niet op.

6.3. Verzoeker dupliceert in zijn memorie van wederantwoord dat de bestreden beslissing geen melding maakt van recente ongevallengegevens en zelfs niet naar enig ongeval verwijst. De overwegingen van de bestreden beslissing zijn bijzonder vaag en nietszeggend en laten hem niet toe om uit te maken op welke plaatsen de verkeersinfrastructuur precies tekortschiet of waarom de zogenaamd onveilige verkeerssituatie onmiddellijk zou moeten gewijzigd worden.

6.4. De verwerende partij doet in haar laatste memorie nog gelden dat op basis van het tijdsverloop tussen de startnota, projectnota en de bestreden beslissing, niet kan geoordeeld worden dat de aanwezigheid van de hoogdringendheid *hic et nunc* zou zijn uitgehold. Uit de bestreden beslissing en uit de recente ongevallengegevens, blijkt op afdoende wijze dat de hoogdringendheid op heden nog steeds voldoende aanwezig is. De gegevens in het administratief dossier betreffende de ongevallen met verkeersslachtoffers in het recente verleden, volstaan om het hoogdringend karakter van de onteigening aannemelijk te maken. Opdat de formele motivering op dit punt afdoende zou zijn, is het niet noodzakelijk om in de beslissing zelf aan te geven om welke recente verkeersongevallen het gaat. Verzoeker kan immers bezwaarlijk betwisten dat er recente verkeersongevallen hebben plaats gevonden.

6.5. Verzoeker doet in zijn laatste memorie nog gelden dat geenszins wordt aangetoond dat de onmiddellijke inbezitneming onontbeerlijk is. Nergens in de bestreden beslissing wordt melding gemaakt van de ongevallengegevens waar de verwerende partij in haar memorie van antwoord en laatste memorie naar verwijst. Dit terwijl enkel rekening kan worden gehouden met de in de bestreden beslissing vermelde redengeving. Een algemene verwijzing naar de doelstelling om de verkeersveiligheid te verhogen, maakt geenszins een concrete motivering uit die de hoogdringendheid verantwoordt. Bovendien toont het tijdsverloop aan dat er geen hoogdringendheid is. Niet alleen is er bijna zeven jaar verlopen tussen de startnota en de bestreden beslissing, ook werden na de bestreden beslissing geen verdere maatregelen genomen.

Beoordeling

7.1. De wet van 26 juli 1962 biedt een geringere rechtsbescherming dan de gewone onteigeningsprocedure bij toepassing van de onteigeningswetten van 17 april 1835 en 27 mei 1870. Luidens artikel 1 van de wet van 26 juli 1962 kan de onteigening volgens de regels van die wet slechts geschieden “[w]anneer de Koning vaststelt dat de onmiddellijke inbezitneming van een of meer onroerende goederen ten algemenen nutte onontbeerlijk is”. De aanwending van de uitzonderingsprocedure vastgesteld in de wet van 26 juli 1962 is dus slechts toegestaan wanneer de “onmiddellijke inbezitneming” van het goed door de onteigenende overheid “onontbeerlijk is”.

Hoewel de onteigenende overheid over een ruime discretionaire bevoegdheid beschikt wat betreft de hoogdringendheid van de onteigening, mag de Raad van State als wettigheidsrechter controleren of die hoogdringendheid wel voorhanden is, wat impliceert dat deze voldoende aannemelijk moet zijn gemaakt.

7.2. De bestreden beslissing valt onder het toepassingsgebied van de motiveringswet. De artikelen 2 en 3 van die wet bepalen dat bestuurshandelingen uitdrukkelijk moeten worden gemotiveerd, en dat die motivering afdoende moet zijn. De redenen om toepassing te maken van de uitzonderingsprocedure moeten blijken uit het administratief dossier en moeten op grond van de formelemotiveringsplicht uitdrukkelijk in het bestreden onteigeningsbesluit zelf zijn opgenomen. De overheid die beslist om van de voormelde uitzonderingsprocedure gebruik te maken, moet dus, wil zij niet aan de formelemotiveringsplicht tekortkomen, in haar besluit zelf afdoende tot uitdrukking brengen wat de redenen zijn die meebrengen dat de onteigening ten algemenen nutte volgens de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden moet gebeuren. Eventueel mogen de motieven ter verantwoording van de urgentie ook blijken uit de stukken waarnaar ter motivering van het besluit expliciet wordt verwezen en die samen met de beslissing, waarvan ze integraal deel uitmaken, betekend worden aan de belanghebbende partijen.

7.3. In verband met het onontbeerlijk karakter van de onmiddellijke inbezitneming vermeldt de bestreden beslissing:

“Overwegende dat de heraanleg van de wegenis zo spoedig mogelijk gerealiseerd dient te worden om de problematiek inzake verkeersveiligheid en verkeer te verbeteren.”

In verband met de “problematiek inzake verkeersveiligheid en verkeer” stelt de bestreden beslissing nog:

“Gelet op het feit dat de bestaande verkeersinfrastructuur onvoldoende scoort op vlak van verkeersveiligheid. Om de veiligheid voor fietsers te verhogen dienen vrijliggende fietspaden aangelegd te worden in de wegvakken buiten bebouwde kom (snelheidsregime 70km/u) en verhoogd aanliggende fietspaden binnen de bebouwde kom.”

7.4. Verzoeker merkt terecht op dat het verbeteren van de verkeersveiligheid niet “uit zijn aard” getuigt van het vereiste hoogdringend karakter om van de uitzonderingsprocedure gebruik te kunnen maken. Het louter verwijzen naar de wens, of zelfs de noodzaak, om de verkeersveiligheid langs een stuk weg te verbeteren en te bevorderen, houdt op zich geen voldoende bewijs of motief in van de hoogdringendheid om de verkeersingrepen uit te voeren die bedoeld zijn om dat doel te bereiken.

7.5. De verwerende partij brengt een tabel met ongevalgegevens bij, die betrekking heeft op de N116/Kromstraat en een overzicht geeft van de ongevallen van het jaar 2008 tot en met 2014. Van deze of enige andere tabel met ongevalgegevens wordt in de bestreden beslissing geen melding gemaakt.

7.6. Het middel is gegrond.

BESLISSING

1. De Raad van State vernietigt het besluit van de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken van 6 mei 2013 waarbij wordt beslist dat in het algemeen belang een aantal onroerende goederen op het grondgebied van

de gemeenten Ranst en Wommelgem onmiddellijk in het bezit moeten worden genomen voor de realisatie van fietspaden en de heraanleg van de wegenis, en dat deze onroerende goederen worden onteigend overeenkomstig de bepalingen van de wet van 26 juli 1962 ‘betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemenen nutte’, in zoverre dit de inneming nr. 91 betreft.

De Raad van State verwerpt het beroep voor het overige.

2. De verwerende partij wordt verwezen in de kosten van het beroep tot nietigverklaring, begroot op een rolrecht van 200 euro en een rechtsplegingsvergoeding van 700 euro die verschuldigd is aan de verzoekende partij.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van negentien april 2016, door de Raad van State, Xe kamer, samengesteld uit:

Johan Lust,	kamervoorzitter,
Pierre Lefranc,	staatsraad,
Stephan De Taeye,	staatsraad,
bijgestaan door	
Astrid Truyens,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Astrid Truyens

Johan Lust